

FORSKNINGSBASERET MYNDIGHEDSBETJENING ER AFGØRENDE FOR DEN GRØNNE OMSTILLING

Årlige besparelser som følge af omprioriteringsbidraget har udhulet rammebevillingerne til de forskningsmiljøer, som skal muliggøre en grøn omstilling af Danmark. Den samlede bevilling er i 2021 omkring 138 mio. kr. mindre end i 2009. Rammebevillingerne er en forudsætning for at fastholde og udbygge forskningseksperisen og de nødvendige forskningsfaciliteter. En genopretning af basismidlerne til forskningen er en forudsætning for at forskerne kan søge tilstrækkelige fondsmidler og programpakker.

Danmark har forpligtet sig til leve op til målsætninger om klimaneutralitet, miljø og biodiversitet. Vi står over for en enorm udfordring, som kræver en grøn omstilling i hele samfundet og herunder landbrug og fødevarerproduktion. Det er en omstilling, som kan indebære tab af arbejdspladser, eksportindtægter og et fattigere samfund.

Vi har imidlertid også mulighed for at skabe et videnskabsmæssigt grundlag, som kan gøre virksomheder og myndigheder markedsledende inden for systemer og teknologi i den grønne omstilling. Via rettidige og målrettede investeringer i forskning og innovation kan den grønne omstilling vendes til globale konkurrencefordele.

Forskningsbaseret myndighedsbetjening er målrettet forskning

Aarhus Universitet (AU) har siden fusionen med sektorforskningen i 2007 betjent primært Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og Miljøministeriet med forskningsbaseret myndighedsbetjening inden for landbrug, fødevarerproduktion, klima, miljø og natur. Som følge af aftalen mellem ministerierne og AU er der forskningsmiljøer ved AU, som arbejder målrettet på, at landbruget og fødevarersektoren kan nå klima- og miljømålene samtidig med at produktion og arbejdspladser bevares.

Herudover giver forskningen på naturområdet redskaber til sikring af biodiversitet samt overvågning og udpegning af naturområder. På miljøområdet bidrager forskningen eksempelvis til overvågning af luftkvalitet, estimering af udslip af forurenende stoffer og modellering af spredning, hvilket muliggør sammenhængende beregninger af luftforurenings betydning for samfundet både helbreds- og økonomisk. Disse forskningsbidrag er forudsætning for, at kunne vise at den grønne omstilling rent faktisk virker.

Det målrettede arbejde har medvirket til, at forskningsmiljøerne ved AU er i verdensklasse jf. internationale rankings og er eftertragtede samarbejdspartnere i international sammenhæng.

Roadmap for de kommende års forskning

Efterspørgslen på forskningsbaseret viden, som kan sikre den grønne omstilling, vil stige yderligere. Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har på baggrund af politiske målsætninger formuleret et Road map for forskning i de kommende ti år. Forskning ved AU er en væsentlig forudsætning for at opnå tilstrækkelig viden på en række centrale områder for grøn omstilling:

Politiske mål og strategier bag den grønne omstilling

Klimaloven: Klimaneutralitet i 2050, klimagasudslip sænkes med 70 procent i 2030

EU's biodiversitetsstrategi for 2030: 30 procent land og hav som beskyttede naturområder

EU's vandrammedirektiv: Væsentlig reduktion af kvælstofudledning til havet for at sikre vandmiljø i god økologisk tilstand

- Mindre klimabelastende landbrug, fødevarerproduktion og kostvaner gennem udvikling af produktionssystemer og miljøteknologi til lav klimabelastning
- Metoder til udtagning af lavbundsjord, som maksimerer klimaeffekt, miljøeffekt og øger biodiversitet
- En 40 procent reduktion af miljø- og sundhedsbelastningen fra pesticider i forhold til belastningen i 2011 gennem muligheder for reduktion af anvendelse af pesticider samt alternativer til pesticider
- Forbedring af luftkvaliteten frem mod 2030, herunder 55 procent reduktion af partikelemission og 24 procent reduktion af ammoniakemission i 2030
- Vandmiljøet bringes i god tilstand i 2027 gennem bl.a. udvikling af værktøjer til prioritering af arealanvendelse og effekt af forskellige typer og placeringer af vådområder
- Bidrage til FN-mål om at standse tilbagegangen i biodiversiteten gennem bl.a. udvikling af omkostningseffektive metoder til monitorering af biodiversitet og metoder til integration af biodiversitetshensyn på arealer med produktion
- Mindske pres på natur og biodiversitet fra landbrug, herunder øget omlægning til økologisk drift
- Bæredygtig og ressourceeffektiv landbrugs- og fødevarerproduktion, reduktion af madspild med 50 pct. samt optimeret udnyttelse af restprodukter og sidestrømme i den cirkulære bioøkonomi

- Plantebaserede fødevarer og cellebaserede produkter som alternativer til f.eks. kød
- Udvikling og opskalering af nye proteinkilder herunder af lokalt producerede plantebaserede proteinkilder til foder og fødevarer samt processer/teknologier til forarbejdning og bioraffinering samt in-vitro produktion af funktionelle proteiner
- Bæredygtig husdyrproduktion med færre effekter på mennesker, natur og klima og mere dyrevelfærd, samt reduktion af antibiotika-forbrug
- En række af disse vidensbehov og teknologispring kan desuden kun realiseres ved forbedrede forskningsmetoder, herunder metoder til måling af emissioner og til karakterisering af nye proteinkilder på fysisk-kemisk og molekylært niveau samt basal forståelse af fx betydningen af mave-tarmkanalens og jord-plant systemets mikrobiom for sundhed og modstandsdygtighed

På alle disse områder har AU en hovedrolle og forventes opbygge og vedligeholde den nødvendige forskningsbase, som muliggør forskning og grøn innovation. Forskningsbasen er infrastruktur og kompetencer i form af verdensklasse forskere, laboranter og forsøgsteknikere, som arbejder i felten eller i laboratorier, marker, stalde, og tekniske anlæg. Forskningsbasen er fundamentet for at kunne tiltrække og udnytte midler fra målrettede forsknings- og innovationsprogrammer og fra danske og internationale fonde.

Mulighederne for forskning i den grønne omstilling beskæres

Forskningsbasen finansieres primært via rammebevillingen (basisbevillingen) til den forskningsbaserede myndighedsbetjening. Det er rammebevillingen, som forskerne i myndighedsbetjeningen bygger deres forskningsmiljøer op omkring. Det er rammebevillingen, der er med til at betale forskernes bygninger, laboratorier, IT-udstyr, regnskab og meget andet – tilsammen kaldet overhead. Rammebevillingen er en afgørende faktor for over tid at kunne opbygge og vedligeholde infrastruktur og forskningskompetencer.

De forskningsmiljøer på AU, der er centrale for den grønne omstilling, bliver nu beskåret. Det er en konsekvens af, at rammebevillingen i perioden 2009-2021 er reduceret med 138 mio. kr., fra 498 mio. kr. til 360 mio. kr. (se figur 1). Rammebevillingen er reduceret og reduceres fortsat, fordi fagministerierne rammebevilling til universitetet hvert år beskæres med 2 procent. Dette "omprioriteringsbidrag" er fjernet fra de øvrige basisbevillinger til universiteterne fra 2020. Desuden er der ud af rammebevillingen i flere omgange taget millionbeløb til andre formål, der er taget opgaver for ca. 25 mio. kr. ud, og endelig kompenseres udviklingen i løn og priser kun delvist. Indeksreguleres rammebevillingen efter nettoprisindekset, svarer faldet i købekraft siden 2009 til 215 mio. kr. i nutidsværdi.

I starten af perioden kunne universitetet omtrent erstatte det beskårne ved at hente ekstra midler fra eksterne fonde m.v., og universitetet har også selv finansieret en væsentlig del af det tabte. Omkring 2016 nåede reduktionen et niveau, hvor det ikke længere kunne lade sig gøre at hente tilstrækkelige midler fra fonde m.v., og det samlede beløb, området kunne drives for, faldt. Samtidig har medfinansieringen fra andre dele af universitetet nået et niveau, der ikke er holdbart, og dette interne tilskud må bringes i balance.

Basisbevillingen er en forudsætning for at tiltrække fondsmidler

Reduktionen i rammebevilling kan ikke længere erstattes af andre fondsmidler eller ny forskningspakker fra fx Forskningsreserven, fordi disse bevillinger stort set aldrig indeholder tilstrækkelig overhead. De koster simpelthen penge fra basisbevillingen at hjemtage. Basisbevillingen, rammebevillingen, er blevet for lille til fortsat at kunne opretholde alle de forskningsmiljøer, der er grundlag for myndighedsbetjeningen og som burde understøtte den grønne omstilling.

Der er akut behov for at stoppe de årlige besparelser, og i stedet styrke den forskning, som skal sikre den grønne omstilling af Danmark.

Rammebevilling, andre indtægter*, AU medfinansiering

Figur 1: Finansiering af AU's myndighedsbetjening 2009-2020 samt rammebevilling 2021-2024.

*Andre indtægter omfatter konkurrenceudsatte midler fra offentlige og private fonde, særbevillinger, tilkøb til rammeaftale, ministerierne ekstra køb af rådgivning mm., dvs. midler, der ikke er omfattet af rammeaftalen. a: Tal for 2020 er foreløbige regnskabsstal, idet regnskabsafslæggelsen ikke er afsluttet. Andre indtægter og AU medfinansiering er ikke opgjort for 2021-2024. 2022-2024 er fremskrivninger iht. Finansloven.